

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה
מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו
ערום עליהן(שמעריים שיתקיים
תורתו) שנאמר (משלי ח) אני
חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לא

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

אי נתקל פושע הוא והיינו כשמשליך תקלתו בר"ה, ואזי חייב אם הזיק את ממונו של השני - **שני נמי** יתחייב על נזקי ממונו של השלישי.
אי נתקל לאו פושע הוא ואנס הוא - **אפילו ראשון נמי ליפטר** על נזקי גופו של השני וכ"ש על ממונו.

[עד כאן דף לא עמוד א]

(תירוץ)

ראשון ודאי פושע הוא – הוא חולק על סברת אביי דלעיל (כט), שאמר שנחלקו ר"מ ורבנן האם נתקל פושע או לאו, אלא כ"ע סוברים שפושע הוא .

שני אגופו מחייב, למרות שנפל באונס, **דהוה לו לעמוד ולא עמד**.

אממונו פטור - דא"ל האי בירא לאו אנא כריתיה אלא הראשון, ומפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס פטור .

(קושיה) **מיתבי כולן חייבין על נזקי גופן**, שהזיקו בגופם בין את ממונם ובין את גופם של אחרים, ופטורין על נזקי ממונם שהזיק ממונם את אחרים.

מאי לאו אפי' ראשון? ולכן נתקל לאו פושע הוא, וחייב על נזקי שני משום שהיה לו לעמוד ולא עמד, אך לגבי ממונו שהזיק את אחרים פטור שאנס הוא.

(תירוץ) **לא, לבר מראשון**.

(קושיה) **והא 'כולן' קתני ?**

(תירוץ) **אמר רב אדא בר אהבה כולן: הניזקין** ר"ל כל אלו שניזקו מהראשון חייבים, אך הראשון חייב אפילו על ממונו שהזיק את אחרים.

(קושיה) **האי מאי? אי אמרת בשלמא אפילו ראשון, היינו דקתני כולן, אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן? ליתני הניזקין !**

ב. **אלא אמר רבא**- הברייתא שאמרה 'כולן חייבים' מתייחסת על נזקי גופן של אחרים, שאפילו השני מתחייב על זה, כדלהלן:

ראשון שהיה לו לעמוד **חייב: בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני**.

לגבי השני - למרות שהיה לו לעמוד אינו נחשב פושע כל כך כמו הראשון, וישנו דין ממוצע, דהיינו שמשווים את גופו כמו בור שמשלם על נזקי גופו של השלישי אבל לא על ממונו .

ושני חייב: בנזקי שלישי בנזקי גופו, אבל לא בנזקי ממונו - דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים.

הניחא לשמואל, דאמר כל תקלה בור הוא.

(קושיה) **אלא לרב דאמר: אי אפקריה, אין, אי לא, לא, מאי איכא למימר?** ולא

שייך לומר שהאדם הפקיר את עצמו .

ג. **לעולם כדאמר [רבא] מעיקרא ,**

ודקשיא לך בברייתא **כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו**

כלים בכלים שאפילו הראשון פטור, שממונו הזיק את ממונו (כליו) של השני (לרב כשהפקיר ולשמואל אפילו לא הפקיר) –וכך הוא הביאור של רבא: כמו שאמרנו בהתחלה (א), שגופו של

הראשון ושל השני הם כמזיקים בידיים, וחייבין בין על גופו ובין על ממונו של השני, ואפילו שמואל מודה בזה, ולאו בור הוא (דלא כהבנה השנייה דרבא). ולגבי ממונו של הראשון: לפי

שמואל בין הפקיר או לאו היינו בור וחייב באדם בלבד לפי רב אם לא הפקיר, חייב בכל (אפילו בכלים) ואם הפקיר רק אדם (נתקל פושע). השני לגבי השלישי - כדלהלן: לגבי ממונו פטור

אפילו אם הזיק בגופו של השלישי שהיינו נזק המופקר ע"י אונס הוא, או משום שלא הפקיר

הזיק באונס.

מתניתין

שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, ונתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון: הראשון חייב בנזקי שני:

גמרא

למדנו לעיל (כט.) שנחלקו רבי מאיר ורבנן האם נתקל נחשב כפושע או לאו. עתה הגמרא מחשבת את סוגייתנו לפי שיטות אלו. בנוסף יבואר מחלוקת לגבי אדם שנפל באונס ולא היה לו אפשרות לעמוד, האם מתחייב כשאחרים נתקלו בו או לאו:

א. **רבי יוחנן לא תימא מתני' ר' מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא וחייב, אלא אפילו לרבנן, דאמרי אונס הוא ופטור, הכא חייב, שהיה לו לעמוד ולא עמד**.

אכן, במקרה דלא היה לו לעמוד, **לא היה לו להזהיר** ולאו פושע, דטריד.

ב. **רב נחמן בר יצחק** - אפילו תימא לא היה לו לעמוד, **היה לו להזהיר** את אחרים ולא הזהיר.

תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון:

נשברה חבית בקורה, פטור.

ואם עמד בעל קורה, חייב.

(קושיה) **מאי לאו שעמד לכתף** לתקן הקורה על כתיפו **דאורחיה הוא, וקתני' חייב דהוה ליה להזהיר**.

(תירוץ) **לא, כשעמד לפוש שמשונה הוא ואין ר"ה עשוי לכך** .

(קושיה) **אבל עמד לכתף מאי? פטור ?!**

אדתני סיפא: ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור - לפלוג וליתני בדידה: בד"א כשעמד לפוש, אבל עמד לכתף פטור – אלמא דאינו נפטר אלא כשאמר לבעל החבית עמוד.

(תירוץ) **הא קמ"ל דאע"ג דעמד לפוש - כי קאמר לו לבעל חבית עמוד, פטור**.

ת"ש הקדרין והזגגין מוכרי כלי זכוכית **שהיו מהלכין זה אחר זה:**

נתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, והשלישי בשני – כיצד הדין:

1) **ראשון, חייב בנזקי שני, ושני, חייב בנזקי שלישי**.

2) **ואם מחמת ראשון נפלו, ראשון חייב בנזקי כולם**.

3) **ואם הזהירו זה את זה, פטורין**.

(קושיה) במקרה (1) **מאי לאו שלא היה להן לעמוד ולמרות זאת, חייב השני בנזקי השלישי**.

(דחיה) **לא, שהיה להן לעמוד**.

(קושיה) **אבל לא היה להם לעמוד מאי? פטור ?!**

אי הכי אדתני סיפא ⁽³⁾: אם הזהירו זה את זה פטור- לפלוג וליתני בדידה?!

והיינו במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד, אבל לא היה להן לעמוד פטורין .

(תירוץ) **הא קמ"ל דאע"ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין**.

להלן דברי רבא שמבאר את הברייתא דלעיל במקרה הראשון (1), כיצד כל אחד מתחייב לשלם את נזקו של הבא אחריו .

נקדים הקדמה קצרה: ישנם נזקי גופו, דהיינו שהזיק את השני בגופו ממש, שמשלם בין על נזקי גופו של השני ובין על נזקי כליו בנוסף, ישנם נזקי ממונו של הראשון, דהיינו שכליו הזיקו את השני מדון בור ואז משלם רק אם הזיק את גופו של השני ולא כליו (בור ולא כלים) .

א. **אמר רבא:**

ראשון חייב בנזקי שני: בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו.

שני חייב בנזקי שלישי: בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו, דהיינו שאם ממונו הזיק את

השני אפילו בגופו אינו משלם, למרות שבסתם בור מתחייב לשלם על נזקי אדם .

(קושיה) **ממה נפשך ?!**

כשלדא לא איבעי ליה לאזהורי וא"ת כי מוקי לה נמי **כשעמד לפוש** אמאי חייב הא כיון דאיבעי ליה לאזהורי במכתף, בעומד לפוש נמי איבעי ליה לאזהורי, דמנא ידע אם עומד לכתף או לפוש ופושע הוא וי"ל **דמינכר שפיר אם עומד לפוש או לכתף** הלכך כשעומד לפוש אין לאחרון ליזהר משלדא דלאו אורחיה כשלדא כשעומד לפוש הלכך ההוא דעמד פושע הוא אם לא יזהיר אבל כשעמד לכתף אורחיה הוא להניח כשלדא ואין לו להזהיר:

¹⁴ תוספות ד"ה וקתני חייב. שהוא לו להזהיר אע"ג דטריד לכתף היה לו להזהיר וא"ת ומנליה דמשום שהיה לו להזהיר חייב **דלמא משום דמוקמינן לקמן דרמי כשלדא** וחייב משום דלא ה"ל למימיייה כשלדא וי"ל **כדשלדא נמי דרפ' כשמכתף** וא"ת אי אורחיה אמאי הוה ליה להזהיר, הא לקמן מוכח דאי לא רמי כשלדא פטור דאיבעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שחא יעמוד בעל קורה, וא"כ אפי' כשלדא נמי ליפטר הכא, דאיבעי ליה לבעל חבית לאסוקי אדעתיה שמא יעמוד כשלדא, כיון דדרך המכתפין בכך וי"ל **כיון דלפעמים מכתף ואין מניח**

סיכום הדף היומי שקלא וטריא בבא קמא לא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

סיכום התירוצים של הגמרא:

נתקל ראשון	ראשון	שני	
	בגופו	בממונו	בממונו
רבא (א)	פושע	חייב - כורה בור	חייב - הא בור אני לא כריתי
רבא (ב)	לאו פושע	בין על גופו ובין על ממונו של שני (היה לו לעמוד)	פטור
רבא מעיקרה (ג / א)	פושע	חייב - לשמואל כבור: אדם ולא כלים ורב: לא הפקיר חייב בכל הפקיר: אדם ולא כלים	חייב - הפקיר: אדם ולא כלים

[ברייתא] (2) ואם מחמת ראשון נפלו: ראשון חייב בבזקי כולם.

עתה הגמרא חוזרת ומבררת את הדין השני המופיע בברייתא דלעיל.

אמר מר אם מחמת ראשון נפלו: ראשון חייב בבזקי כולם.

מחמת ראשון היכי נפילי!? כיצד אירע שנפלו כולם מחמת הראשון.

א. רב פפא אמר דפסקה לאורחיה, חוצץ כל הדרך, כשלדא כנבילה המושלכת

בדרך וממלאה כל רוחב הדרך.

ב. רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא^צ כמקל של סומים, שמגשש הסומא בו

ופעמים שמושיטו לרוחב הדרך.

מתניתין

(1) זה בא בחביתו וזה בא בקורתו ופגעו זה בזה, נשברה כדו של זה בקורתו

של זה, פטור, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך.

(2) היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון.

נשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה, שזה מהלך כדרכו והוא זה שמהיר ללכת.

ואם^צ עמד בעל קורה חייב שלא היה לו לעמוד שם.

ואם אמר לבעל חבית עמוד, פטור.

(3) היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון:

נשברה חבית בקורה, חייב.

ואם עמד בעל חבית, פטור.

ואם אמר לבעל קורה עמוד, חייב.

(4) וכן זה בא בנרו וזה בפשתנו:

[עוד כאן דף לא עמוד ב]

גיסא כדי שלא [יזק] כ"ש כשבעל קורה אחרון דאיבעי לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזיק כדפי' (לעיל דף כג.) גבי כלב שנטל חררה ועוד דגם זה דוחק שהאדם רואה שהוא עומד ואין רואה שהוא עומד כשלדא ונראה לר"י דאורחא דמילתא הוא כשהולכין בעל חבית ובעל קורה זה אחר זה דאין האחרון יכול לעיין באותו שהולך לפניו כל שעה ולכך כי לא היא קורה כשלדא יש לאחרון ללכת בתחלת הלכו באידך גיסא כדי שלא יזיק או שלא יזקק ע"י עמידת הראשון אבל כשנושא את הקורה כשלדא אין לאחרון להסתלק באידך גיסא בין שהוא בעל קורה בין שהוא בעל חבית ולכך אין פושע אלא הראשון כשעמד ומיירי מתני' בין רישא בין סיפא שהקורה כשלדא [מתי שהבעל החבית הולך ראשון, ובעל הקורה אחריו, היה לו לשום לב שהוא הולך אחריו כשנעצר:]

^צ תוספות ד"ה כחוטרא דסמיותא. ארב פפא פליג וס"ל לרב זביד דכי פסקה לאורחא כשלדא לא היה ראשון חייב בבזקי שלישי שהיה לו ליזהר כשראה השני שנפל אבל כחוטרא דסמיותא דהוי' באלכסון כשנתקל הראשון בראש החוטרא אותו שבא אחר כך ונתקל בסוף החוטרא לא ראהו:

^צ תוספות ד"ה ואם עמד בעל קורה חייב. בגמרא מוקי דרמיה לקורה כשלדא אבל אי לא רמיה כשלדא, פטור דאיבעי ליה לבעל חבית כשראה שעמד בעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזקק אבל כי הוי' כשלדא, לא פשע בעל החבית דלא ידע כשעמד כשלדא אע"פ שגוף האדם רואה כשעמד מה שעמד כשלדא אין רואה, אבל קשה דבסיפא (2) אם עמד בעל החבית אמאי פטור, דחבית לא מסתבר דהוי' כשלדא שהוא דבר קטן וה"ל לבעל הקורה לסגויי באידך גיסא כדי שלא יזקק בעל חבית דהא כשבעל חבית אחרון מוטל עליו לסגויי באידך